

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. Г. КОРОЛЕНКА
КАФЕДРА ГЕОГРАФІЇ, МЕТОДИКИ ЇЇ НАВЧАННЯ ТА ТУРИЗМУ**

Є. В. Копилиць

**АКТИВНИЙ ТУРИЗМ
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ТА
САМОСТІЙНИХ РОБІТ**

підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр»

Галузь знань	24 Сфера обслуговування 03 Гуманітарні науки
Спеціальність / напрям підготовки	242 Туризм 034 Культурологія
Освітньо-професійна програма	Освітньо-професійна програма «Туризм» Освітньо-професійна програма «Культурологія»

ПОЛТАВА – 2023

УДК 338.48(072.8)

К65

Рецензенти:

Рожі І. Г. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри географії та методики її навчання Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Федій О. А. – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри географії, методики її навчання та туризму Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Рекомендовано до друку вченою радою
Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(*протокол № 12 від 05.06.2023*)

Копилець Є. В. Активний туризм: методичні рекомендації до практичних та самостійних робіт. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023. 27 с.

Посібник містить матеріали для виконання практичних та самостійних робіт, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни «Активний туризм» підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» (спеціальності 242 Туризм, 034 Культурологія) у рамках сертифікатної освітньої програми «Соціокультурна та рекреаційно-туристична діяльність».

УДК 338.48(072.8)

© Є. В. Копилець, 2023

© ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2023

Вибіркову навчальну дисципліну «**Активний туризм**» вивчають під час підготовки здобувачів освітнього ступеня «бакалавр» (спеціальності 242 Туризм, 034 Культурологія) у рамках сертифікатної освітньої програми «Соціокультурна та рекреаційно-туристична діяльність». Загальна кількість годин – 120, із них на практичні заняття відведено 24 год., на самостійну роботу – 72 год.

Мета вивчення дисципліни – сформувати знання про активний туризм та ознайомити з географією його видів, враховуючи природні, соціальні особливості регіонів та економічний стан країн, формувати теоретичні та практичні навички організації видів активного туризму.

Очікувані результати навчання з дисципліни:

- знати, розуміти базові поняття активного туризму та активного відпочинку;
- розуміти мотиви і цілі учасників та організаторів турів з активного туризму;
- давати характеристики всім видам активного туризму;
- давати оцінку розвитку видам активного туризму в регіонах України;
- виявляти проблемні ситуації і пропонувати шляхи їх розв'язання під час організації турів активного туризму;
- професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях;
- володіти навичками надання домедичної допомоги.

Змістовий модуль 1. АКТИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК РІЗНОВИД ТУРИСТИЧНОЇ ІНДУСТРІЇ

Практичне заняття № 1

Тема: Поняття про активний туризм та активний відпочинок та їхнє місце у туристичній індустрії

Мета: Сформувати знання про сутність понять «активний відпочинок», «активний туризм», «спортивно-оздоровчий туризм», «спортивно-рекреаційний туризм», «спортивний туризм», «екстремальний туризм», «пригодницький туризм», фахові підходи до тлумачення відповідних термінів, роль та значення активного туризму та активного відпочинку для туристичної індустрії, стан активного туризму на Полтавщині.

Обладнання: наукові та навчальні видання, які складають джерельну базу дисципліни, схема співвідношення понять в активному туризмі (за О. В. Колотухою), картографічний матеріал за темою.

Питання для обговорення

1. Сутність та зміст понять «активний відпочинок», «активний туризм», «спортивно-оздоровчий туризм», «спортивно-рекреаційний туризм», «спортивний туризм», «екстремальний туризм», «пригодницький туризм».
2. Види активного туризму, підходи до їхньої класифікації.
3. Розвиток активного туризму в світі. Роль та значення активного туризму для туристичної індустрії.
4. Розвиток активного туризму в різних регіонах України.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Охарактеризувати співвідношення понять «активний туризм», «спортивний туризм» та «екстремальний туризм».

Рекомендовані джерела:

1. Колотуха О. В. Словник спортивного туризму та активної рекреації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://geohub.org.ua/tourism>
2. Колотуха О. В. Спортивний туризм: співвідношення понять [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.geolgt.com.ua/images/stories/zbirnik/vipusk26/v261.pdf>
3. Колотуха О. В. Теоретико-методологічні засади активного туризму // Науковий вісник Льотної академії. Серія: Педагогічні науки. – 2018. – Вип. 4. – С. 104-108.
4. Корнієнко О. М., Булатов С. В. Активний туризм : навч. посіб. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. – С. 6-7, 13-14.
5. Мальська М. П., Гамкало М. З., Романів П. В. Активний туризм: теорія та практика : підручник. – К. : Вид-во «Каравела», 2022. – С. 8-14, 231, 239, 248.
6. Тимошенко К. О., Лабарткава К. В. Спортивний туризм : навч. посіб.: у 2 ч. – Львів : ЛДУФК, 2012. – Ч. 1. – С. 9-13.

Методичні зауваги:

У публікаціях, що стосуються активного туризму, базові терміни часто вживають у різних значеннях. Тому на початку опанування дисципліни важливо визначитися, який зміст буде вкладатися в той чи інший термін «за замовчуванням», або принаймні з'ясувати особливості трактування відповідних понять різними авторами.

Для виконання завдання доречним буде спершу дати визначення активного туризму, спортивного туризму та екстремального туризму, зазначивши джерела інформації (якщо у різних публікаціях тлумачення одного й того ж поняття відрізняються – наголосити на цьому), а потім охарактеризувати, чи є означені терміни синонімами, чи вони відрізняються за широтою охоплення, як співвідносяться між собою.

Завдання 2. Відобразити видову структуру спортивного туризму у вигляді таблиці або схеми.

Рекомендовані джерела:

1. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм : навч. посіб. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – С. 16-17.
2. Колотуха О. В., Шипко А. Л. Спортивний туризм у загальній структурі туризму: підходи до класифікації // Краєзнавство. Географія. Туризм. – 2015. – № 10.

– Вкл. «Шкільний туризм». – С. 7-14.

3. Рудев І. М. Активний туризм : конспект лекцій. – К. : НУХТ, 2020. – С. 10-19.

4. Тимошенко К. О., Лабарткава К. В. Спортивний туризм : навч. посіб. : у 2 ч. – Львів : ЛДУФК, 2012. – Ч. 1. – С. 12.

Методичні зауваги:

Найбільш ґрунтовною є класифікація видів спортивного туризму, яка базується на видах спортивного туризму, що включені до Єдиної спортивної класифікації України (пішохідний, гірський, лижний, водний, велосипедний, спелео, вітрильний, авто- та мототуризм). Крім того, окремі автори доповнюють її видами, які оформилися як самостійні, але відсутні в ЄСКУ.

Найчастіше видову структуру спортивного туризму відображають у вигляді схем. Проте це можливо зробити і таблицею, занісши до неї, крім назв видів туризму, додаткову інформацію (наприклад, сезонність, спосіб пересування, наявність у ЄСКУ тощо).

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Охарактеризувати туристичні ресурси Полтавщини для розвитку активного туризму.

Рекомендовані джерела:

1. Волкова І. І., Кондакова Г. О. Розвиток спортивно-оздоровчого туризму в Україні // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм» – 2014. – № 1144 (Т. 1, вип. 3). – С. 151-156.

2. Карпенко Н. М., Логвин М. М., Шуканова А. А. Розвиток туризму у Полтавській області: сучасні тенденції та їх актуалізація // Інтелект ХХІ. – 2020. – № 4. – С. 22-27.

3. Шамара І. М., Гапоненко Г. І., Левіна М. О. Проблеми та перспективи розвитку туристичного ринку Полтавської області // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм» – 2020. – Вип. 12. – С. 252-260.

4. Центри активного туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://poltava-tour.gov.ua/page/centri-aktivnogo-turizmu>

Методичні зауваги:

Для виконання завдання важливо розуміти сутність активного туризму та його змістове наповнення, тому це завдання тісно пов'язане із першим завданням для практичної роботи.

Зазвичай у дослідженнях, присвячених розвитку туризму, йдеться не про активний туризм, оскільки він значною мірою не комерціалізований. Проте навіть

такі публікації імпліцитно містять певну інформацію про забезпеченість туристичними ресурсами для розвитку активного туризму.

Практичне заняття № 2

Тема: Поняття про активний туризм та активний відпочинок та їхнє місце у туристичній індустрії

Мета: Вивчити основні положення документів, які складають нормативну базу активного туризму в Україні, з'ясувати відмінності у нормативному підґрунті занять активним туризмом дорослих та учнівської і студентської молоді.

Обладнання: документи, які складають нормативну базу активного туризму в Україні.

Питання для обговорення

1. Органи влади та громадські організації, до повноважень яких належить затвердження документів, що регулюють питання активного туризму.

2. Основні документи, які складають нормативну базу активного туризму в Україні.

3. Відмінності у нормативному підґрунті занять активним туризмом дорослих та учнівської і студентської молоді.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Заповнити таблицю «Нормативна база активного туризму в Україні»

№ з/п	Назва документа	Ким і коли затверджений	Що регулює
1.	Інструкція щодо організації туристських спортивних походів з учнівською та студентською молоддю України		
2.	Положення про туристські маршрутно-кваліфікаційні комісії навчальних закладів		
3.	Правила спортивних змагань зі спортивного туризму		
4.	Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція пішохідна»)		

Рекомендовані джерела:

1. Накази, листи Міністерства освіти і науки України // Український державний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://patriotua.org/nakazi-listi-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrajini/>

4. Нормативні документи // Федерація спортивного туризму України: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.fstu.com.ua/normativni-dokumenti-fstu/>

Методичні зауваги:

Слід розуміти, що документи, зазначені в таблиці, далеко не вичерпують нормативну базу активного туризму. Проте вони репрезентують ключові її складові та дають змогу скласти уявлення про регулювання цієї сфери загалом.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Охарактеризувати систему підготовки учнівської та студентської молоді до занять активним туризмом, проаналізувавши одну з чинних навчальних програм із позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку (на вибір).

Рекомендовані джерела:

1. Колотуха О. В. Навчальна програма з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку «Вітрильний туризм» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1m0gO6ZgziDrSbrj93HpQuSWR4W0Uw-FI/view>

2. Криворучко А. В. Навчальна програма з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку «Спортивний туризм» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.poltavatourcenter.pl.ua/images/documents/metod/programy/sport-tur-program-2022.pdf>

3. Навчальні програми з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку з видів спортивного туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/12ESa1Q2l6bkGe0kh2uxpNs0oM2rUnzAT/view>

4. Неізнаний І. М., Гончарова-Тисляцька А. Ю. Навчальна програма з позашкільної освіти туристсько-краєзнавчого напрямку «Скелелазіння» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/1BDHSrwDOm-dPSnmh3hIxNES8Y58xmmjV/view>

Методичні зауваги:

Навчальні програми з позашкільної освіти можуть бути схвалені як на загальнодержавному, так і на регіональному та місцевому рівнях. Тому для опрацювання запропоновано чинні програми із грифом МОН та програму,

затверджену Департаментом освіти і науки Полтавської ОВА, – на вибір.

Орієнтовний план характеристики навчальної програми: назва програми, автор (автори), яким органом і коли затверджена; мета і завдання програми; назви блоків та/або розділів, основних тем програми і розподіл часу; прогнозований результат.

Практичне заняття № 3

Тема: Безпека в організації турів активного туризму

Мета: Сформувати знання про поняття безпеки стосовно організації турів активного туризму, специфічні небезпеки, небезпечні та шкідливі чинники під час занять активним туризмом, передбачені нормативними документами права і обов'язки щодо забезпечення безпеки в активному туризмі.

Обладнання: документи, які складають нормативну базу активного туризму в Україні.

Питання для обговорення

1. Поняття безпеки стосовно організації турів активного туризму.
2. Небезпеки, небезпечні та шкідливі чинники під час занять активним туризмом.
3. Завдання щодо забезпечення безпеки туристів під час мандрівки з активними способами пересування.
4. Нормативно зафіксовані права і обов'язки щодо забезпечення безпеки в активному туризмі.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Вказати основні чинники, які збільшують небезпеку мандрівок в активному туризмі.

Рекомендовані джерела:

1. Корнієнко О. М., Булатов С. В. Активний туризм : навч. посіб. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка», 2022. – С. 205-206.
2. Мальська М. П., Гамкало М. З., Романів П. В. Активний туризм: теорія та практика : підручник. – К. : Вид-во «Каравела», 2022. – С. 188-196.
3. Рудев І. М. Активний туризм: конспект лекцій. – К.: НУХТ, 2020. – С. 34-36.
4. Тимошенко Л. О., Лабарткава К. В. Спортивний туризм : навч. посіб.: у 2 ч. – Львів : ЛДУФК, 2014. – Ч. 2. – С. 130-131.

Методичні зауваги:

Роботу можна виконати у текстовому вигляді або ж у вигляді таблиці чи схеми. Важливо зазначити, які джерела інформації опрацьовано, оскільки у різних авторів підходи до виділення та групування чинників ризику, факторів безпеки

тощо можуть відрізнятися.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Охарактеризувати нормативно зафіксовані обов'язки суб'єктів туристичної діяльності у царині активного туризму стосовно забезпечення безпеки туристів, або пов'язані з забезпеченням безпеки права і обов'язки керівника туристської групи учнівської чи студентської молоді, що планує здійснити спортивний туристський похід (на вибір).

Рекомендовані джерела:

1. Закон України «Про туризм» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Інструкція щодо організації та проведення туристських спортивних походів з учнівською та студентською молоддю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1340-14#Text>

Методичні зауваги:

Обов'язки юридичних та фізичних осіб, пов'язані з забезпеченням безпеки під час занять активним туризмом, не встановлюються довільно, оскільки фігурують у низці нормативних документів. Важливо знати, які обов'язки та пов'язані з їхньою реалізацією права відповідальних осіб є рамковими, визначальними для їх конкретного формулювання в окремих випадках – адже за цим стоять життя та здоров'я людей.

Практичне заняття № 4

Тема: Безпека в організації турів активного туризму

Мета: Сформувати знання про спеціальне туристське спорядження, використання якого спрямоване на забезпечення безпеки під час долаття перешкод; вивчити туристські вузли, які забезпечують безпеку в активному туризмі; навчити надавати домедичну допомогу лікарськими засобами туристської аптечки.

Обладнання: зразки спеціального туристського спорядження, стенд «Туристські вузли», дидактичні картки та таблиці за темою.

Питання для обговорення

1. Критичні ситуації в туристських походах та їхнє подолання.
2. Спеціальне туристське спорядження як засіб безпечного долаття перешкод на маршруті.
3. Типовий вміст туристської аптечки.
4. Правила надання домедичної допомоги під час мандрівки з активними способами пересування.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Стисло охарактеризувати 4-5 одиниць спеціального туристського спорядження, використання яких спрямоване на забезпечення безпеки в активному туризмі під час долаття перешкод.

Рекомендовані джерела:

1. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм : навч. посібник. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – С. 65-72.
2. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція пішохідна»). – Б.м., 2021. – 59 с.
3. Тимошенко Л. О., Лабарткава К. В. Спортивний туризм : навч. посіб.: у 2 ч. – Львів : ЛДУФК, 2014. – Ч. 2. – С. 94-101.
4. Третяченко О. С. Спеціальне туристське спорядження (дидактичні картки). Гірський туризм; пішохідний туризм. – Запоріжжя : КЗ «ЗОЦКУМ» ЗОР, 2013. – 40 с.
5. Третяченко О. С. Спеціальне туристське спорядження (дидактичні таблиці). Гірський туризм; пішохідний туризм. – Запоріжжя : КЗ «ЗОЦКУМ» ЗОР, 2013. – 40 с.
6. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи : навч. посіб. – Дрогобич : Коло, 2010. – С. 93-101.

Методичні зауваги:

Слід розуміти, що безпека в активному туризмі так чи інакше залежить від усього спорядження. У підручнику М. П. Мальської, М. З. Гамкала та П. В. Романіва згадано історію компанії Vibram – відомого виробника підшов для туристського та альпіністського взуття. Вона почалася з трагічного випадку в житті її засновника В. Брамані: у групі, яка під його керівництвом рухалася Італійськими Альпами, шестеро учасників загинули від обмороження, спричиненого, у тому числі, неоптимальним взуттям.

Ті чи інші зразки спеціального туристського спорядження використовують із різними цілями: для облаштування переправ, безпосереднього процесу долаття різноманітних перешкод, організації страховки тощо. Необхідно дібрати кілька одиниць спорядження (на власний розсуд) та представити їхнє застосування виключно у контексті забезпечення безпеки в активному туризмі.

Завдання можна виконати у текстовій або табличній формі.

Завдання 2. Дати характеристику 3-4 вузлам, які використовуються для забезпечення безпеки в активному туризмі.

Рекомендовані джерела:

1. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм : навч.

посібник. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – С. 73-83.

2. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція гірська»). – Б.м., 2021. – 188 с.

3. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція пішохідна»). – Б.м., 2021. – 59 с.

4. Тимошенко Л. О., Лабарткава К. В. Спортивний туризм : навч. посіб.: у 2 ч. – Львів : ЛДУФК, 2014. – Ч. 2. – С. 101-113.

5. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи : навч. посіб. – Дрогобич : Коло, 2010. – С. 107-120.

Методичні зауваги:

Обираючи вузли для характеристики, варто насамперед звернути на ті з них, які найінтенсивніше використовують у туризмі. Найбільш чіткий перелік вузлів наведено у Технічному регламенті проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція пішохідна»). Він складається з 16 одиниць.

Оскільки чимало навчальних посібників вийшло друком до затвердження чинної редакції Технічного регламенту (2021 р.), у них наведено опис та зображення і тих вузлів, які нині вже вийшли з активного вжитку туристів-пішохідників.

Вузли у Технічному регламенті згруповані за певними функціональними особливостями. Їхнє застосування слід представити у контексті забезпечення безпеки в активному туризмі.

Варто також звернути увагу на те, що у різних видах туризму поширені не завжди одні й ті ж самі вузли: для прикладу можна порівняти номенклатуру вузлів у пішохідному та гірському туризмі за відповідними Технічними регламентами.

Завдання можна виконати у текстовій або табличній формі.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Перелічити складові орієнтовного вмісту похідної туристської аптечки на 8-10 осіб за відсутності у групі медичного працівника.

Рекомендовані джерела:

1. Корнієнко О. М., Булатов С. В. Активний туризм : навч. посіб. – Вид. 2-ге, перероб. і доп. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. – С. 191-203.

2. Мальська М. П., Гамкало М. З., Романів П. В. Активний туризм: теорія та практика : підручник. – К. : Вид-во «Каравела», 2022. – С. 206-208.

3. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей : навч. посіб. – К. : Академвидав, 2010. – С. 93-98.

4. Поліщук В. В. Спортивний туризм : навч.-метод. посібник. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – С. 274-276.

5. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи : навч. посіб. – Дрогобич : Коло, 2010. – С. 250-252.

Методичні зауваги:

Нормативних вимог до складу похідної туристської аптечки немає. Тому при підготовці до походу спираються насамперед на досвід попередніх поколінь туристів, узагальнений у методичних рекомендаціях та навчальних посібниках, а також на реалії конкретної ситуації.

Завдання оптимально виконувати у вигляді таблиці.

Змістовий модуль 2. ГЕОГРАФІЯ АКТИВНОГО ТУРИЗМУ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ОРГАНІЗАЦІЇ ЗА ВИДАМИ

Практичне заняття № 5

Тема: Наземні види активного туризму

Мета: Вивчити особливості пішохідного туризму як наймасовішого виду активного туризму, скласти уявлення про організацію пішохідних подорожей, групове та особисте туристське спорядження.

Обладнання: навчальна література, мультимедійна презентація за темою.

Питання для обговорення

1. Пішохідний туризм – наймасовіший вид туризму. Організація пішохідних подорожей у рівнинній та гірській місцевостях.
2. Групове та особисте туристське спорядження.
3. Класифікація спортивних туристських маршрутів, методика оцінки складності маршрутів (категорування).

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Заповнити таблицю «Класифікація туристських маршрутів».

Критерій класифікації	Різновиди маршрутів
Зміст (спрямованість)	
Сезонність	
Вид траси	
Тривалість проходження	
Складність, довжина	
Охоплення території	

Рекомендовані джерела:

1. Корнієнко О. М., Булатов С. В. Активний туризм : навч. посіб. – Вид. 2, перероб. і доп. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. – С. 21-23.
2. Поліщук В. В. Спортивний туризм : навч.-метод. посіб. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – С. 187-192.

3. Тимошенко Л. О., Лабарткава К. В. Спортивний туризм: навч. посіб.: у 2 ч. – Львів: ЛДУФК, 2012. – Ч. 1. – С. 100.

4. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи : навч. посіб. – Дрогобич : Коло, 2010. – С. 53-55.

Методичні зауваги:

У методичній літературі немає єдиної усталеної класифікації маршрутів активного туризму, яка була б вичерпною. Одночасне використання низки класифікаційних критеріїв дає змогу скласти різнобічне уявлення про суттєві характеристики туристських маршрутів.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Укласти орієнтовний перелік особистого або групового (на вибір) спорядження для некатегорійного пішохідного походу Полтавщиною у літній сезон.

Рекомендовані джерела:

1. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм : навч. посібник. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – С. 150-158.

2. Корнієнко О. М., Булатов С. В. Активний туризм: навч. посіб. – Вид. 2, перероб. і доп. – Запоріжжя : НУ «Запорізька політехніка», 2022. – С. 76-82.

3. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч. посібник. – К. : Академвидав, 2010. – С. 52-60.

4. Поліщук В. В. Спортивний туризм : навч.-метод. посіб. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – С. 211-222.

5. Філіпов З. І. Спортивний туризм. Організація і методика спортивно-туристичної роботи : навч. посіб. – Дрогобич : Коло, 2010. – С. 82-83, 102-104.

Методичні зауваги:

Добір спорядження залежить від низки чинників: сезону, способу пересування групи, особливостей природи місцевості, де заплановано похід (погода, рельєф, рослинність, характер перешкод на маршруті тощо), тривалості походу, складності маршруту тощо.

Під час укладання переліку спорядження доцільним буде згрупувати спорядження за функціональним призначенням. Склад аптечки та перелік продуктів харчування детально зазначати не потрібно.

Практичне заняття № 6

Тема: Наземні види активного туризму

Мета: Вивчити особливості сезонних наземних видів активного туризму (велосипедного, лижного туризму), спорядження для них, з'ясувати рівень та

тенденції їхнього розвитку на Полтавщині.

Обладнання: навчальна література, мультимедійні презентації за темою.

Питання для обговорення

1. Велосипедний туризм, його особливості.
2. Лижний туризм, його особливості.
3. Геопросторова організація сезонних наземних видів активного туризму в Україні.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Охарактеризувати особливості спорядження для велосипедних або лижних походів (на вибір).

Рекомендовані джерела:

1. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм : навч. посібник. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – С. 199-204.
2. Мальська М. П., Гамкало М. З., Романів П. В. Активний туризм: теорія та практика : підручник. – К. : Вид-во «Каравела», 2022. – С. 125-127.
3. Пангелов Б. П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей : навч. посібник. – К. : Академвидав, 2010. – С. 76-79.
4. Поліщук В. В. Спортивний туризм : навч.-метод. посіб. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – С. 93-100, 152-156.

Методичні зауваги:

Основа спорядження однакова для більшості видів активного туризму. Проте, з огляду на особливості обраного способу пересування, сезонність тощо, частина спорядження – і групового, й особистого – є специфічною саме для того чи іншого виду. Відповідно, виконуючи завдання, слід звернути увагу саме на це специфічне спорядження і назвати його окремі складові.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Дати кількісну та якісну характеристику розвитку велосипедного туризму на Полтавщині впродовж останніх 15 років.

Рекомендовані джерела:

1. Іванченко Я. Історико-географічний аналіз розвитку велосипедного туризму в Україні за період 2007 – 2017 років // Теоретичні і прикладні напрямки розвитку туризму та рекреації в регіонах України: м-ли IV наук.-пр. конф. – Кропивницький: ЛА НАУ, 2018. – С. 200-208.
2. Решетник Л. На Полтавщині презентували «активний» туристичний маршрут з Полтави до Опішні [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

<https://np.pl.ua/2021/05/na-poltavshchyni-prezentuvaly-aktyvnyy-turystychnyy-marshrut-z-poltavy-do-opishni/>

3. Щука О. Полтавський край запрошує велотуристів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://poltava.to/news/14803/>

Методичні зауваги:

Під час виконання завдання потрібно, спираючись на наявні статистичні дані, дати оцінку рівню розвитку велосипедного туризму на Полтавщині порівняно з іншими регіонами України, та охарактеризувати динаміку велопоходів туристів Полтавщини з 2007 р. Останні роки, для яких у пропонованих джерелах не наведено кількісних показників, доречно характеризувати в загальному, з огляду на загальну ситуацію (умови для велотуризму під час коронавірусної пандемії та воєнного стану).

Практичне заняття № 7

Тема: Водні види активного туризму

Мета: Закріпити знання про підходи до класифікації водних видів туризму, вивчити особливості організації водних походів та специфіку відповідного спорядження.

Обладнання: навчальна література, нормативні документи, мультимедійні презентації за темою.

Питання для обговорення

1. Поняття водного туризму. Водний туризм серед видів спортивного туризму.
2. Засоби пересування у водному туризмі.
2. Особливості організації водних походів.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Охарактеризувати особливості спорядження для водних походів.

Рекомендовані джерела:

1. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм : навч. посібник. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – С. 204-211.
2. Мальська М. П., Гамкало М. З., Романів П. В. Активний туризм: теорія та практика : підручник. – К. : Вид-во «Каравела», 2022. – С. 153-164.
3. Поліщук В. В. Спортивний туризм : навч.-метод. посіб. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – С. 100-109.

Методичні зауваги:

З огляду на особливості обраного способу пересування, частина спорядження

– як групового, так і особистого – є притаманною саме водному туризму. Відповідно, у процесі виконання завдання слід звернути увагу саме на це специфічне спорядження і назвати його окремі конкретні складові.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Охарактеризувати відмінності між водним та вітрильним туризмом як видами спортивного туризму.

Рекомендовані джерела:

1. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм: навч. посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – С. 204-211.
2. Колотуха О. В. Словник спортивного туризму та активної рекреації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://geohub.org.ua/tourism>
3. Мальська М. П., Гамкало М. З., Романів П. В. Активний туризм: теорія та практика : підручник. – К. : Вид-во «Каравела», 2022. – С. 153, 234.
4. Поліщук В. В. Спортивний туризм: навч.-метод. посіб. – Переяслав-Хмельницький, 2014. – С. 100-109.
5. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція вітрильна»). – Б.м., 2021. – 8 с.
6. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція водна»). – Б.м., 2021. – 10 с.

Методичні зауваги:

У навчальній та методичній літературі трапляються геть різні підходи до класифікації водних видів туризму. З метою уникнення термінологічної плутанини радимо скористатися трактуванням понять «водний туризм» та «вітрильний туризм» у спортивному туризмі; розпочати варто з визначення термінів.

Непогане уявлення про особливості водного та вітрильного туризму дає також ознайомлення з відповідними Технічними регламентами проведення спортивних змагань зі спортивного туризму.

Практичне заняття № 8

Тема: Водні види активного туризму

Мета: Закріпити знання про особливості організації водних походів, можливості для розвитку водного туризму на Полтавщині, сформувані уявлення про систему роботи з учнівською та студентською молоддю з підготовки туристів-водників.

Обладнання: звіти про водні спортивні туристські походи, картографічний матеріал, тематичний відеофрагмент.

Питання для обговорення

1. Водні туристські маршрути. Перешкоди на маршрутах у водному туризмі, способи їхнього подолання.
2. Геопросторова організація водних видів активного туризму в Україні.
3. Можливості для заняття водним туризмом на Полтавщині.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. На основі аналізу звітів про водні походи дати характеристику перешкодам на маршрутах у водному туризмі.

Рекомендовані джерела:

1. Звіт про водний туристський похід I категорії складності на байдарках по р. Південний Буг, 2019 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://cnpvtk.volyn.ua/images/CTSE/Dokumentu/SportuvniPohodu/Zvitu_Pohodiv/Zvit_Pohid_Ik_P_Bug_2019.pdf
2. Звіт про водний туристський похід I категорії складності [на катамаранах] по р. Серет та р. Дністер, 2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://drive.google.com/file/d/0B7gnkGWASTkMQXJiR0tQUzZTbE0/view?resourcekey=0-jcKBqlYHZMsHrYyg4PatPQ>
3. Звіт про водний туристський похід 3 ступеня складності на байдарках по Полтавській області [р. Псел], 2018 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.poltavatourcenter.pl.ua/images/documents/tourizm/zmag-pohody/zrazky-zviv/voda-osheka-2018.pdf>

Методичні зауваги:

За О. В. Колотухою, активний туризм – це вид рекреаційно-туристської діяльності, яка здійснюється у природному середовищі і полягає у проходженні туристських маршрутів різними активними засобами пересування із подоланням різноманітних перешкод. Запропоноване завдання дає змогу скласти уявлення про специфіку перешкод на маршрутах водного туризму.

У звітах про водні походи характер перешкод на маршрутах розкривають у таблиці «Графік руху групи на маршруті», а також у технічному описі маршруту.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Скласти анотацію до відео «Майстер клас з водного туризму».

Ресурси для виконання завдання:

1. https://www.youtube.com/watch?v=OOcL8_Q-pxg

Методичні зауваги:

Підготовка туриста-спортсмена – комплексна, вона не вичерпується загальною та спеціальною підготовкою до обраного виду туризму, а включає ще і загальну та спеціальну фізичну підготовку, опанування знань із безпеки життєдіяльності тощо. Пропоноване відео дає змогу скласти загальне уявлення про систему роботи з водного туризму з учнівською та студентською молоддю.

Анотація – стислий виклад змісту відео, який дає уявлення про його сутність, характерні риси, структуру тощо.

Практичне заняття № 9

Тема: Підземні види активного туризму

Мета: Вивчити особливості підземних видів активного туризму, з'ясувати відмінності між ними, ознайомитися з відомими об'єктами спелеологічного туризму в Україні.

Обладнання: Інтернет-джерела за темою, ілюстративний матеріал.

Питання для обговорення

1. Спелеотуризм як основний підземний вид активного туризму.
2. Особливості спелеотуристських маршрутів. Специфічне спорядження для спелеопоходів.
3. Особливості видів індустріального підземного туризму (дигерство, спелестотуризм).
4. Геопросторова організація підземних видів активного туризму в Україні.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Дати визначення понять «спелеологічний туризм», «спелестологічний туризм», «дигерство», пояснити відмінності між ними.

Рекомендовані джерела:

1. Колотуха О. В. Словник спортивного туризму та активної рекреації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://geohub.org.ua/tourism>
2. Туристсько-спортивний словник-довідник / авт.-упоряд. О. В. Колотуха // Спортивний туризм: інформаційно-методичний збірник. – К.: ФСТУ, 2017. – № 15 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.mountain.net.ua/turistsko-sportivniy-slovnik-dovidnik/>

Методичні зауваги:

Завдання полягає у з'ясуванні сутності понять, які означають різні види підземного туризму. Відповідні терміни не є синонімами: попри спільні риси, вони несуть певні смислові акценти.

Завдання 2. Назвати 5 відомих об'єктів спелеологічного туризму в Україні (на вибір) та навести стислу інформацію про них.

Рекомендовані джерела:

1. Гіпсові печери Поділля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ukrainer.net/pechery-podillia/>
2. Спелеотуризм в Україні: топ-5 печер для підземних подорожей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://tsikaviy-svit.com/спелеотуризм-в-україні-топ-5-печер-для-підземних-подорожей>
3. Українська спелеологічна асоціація: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://speleoukraine.org/index.php/uk/>

Методичні зауваги:

Для характеристики об'єктів спелеологічного туризму доцільно використати окремі параметри, наведені в Кадастрі печер та порожнин України, який утримує Українська спелеологічна асоціація: розташування, морфометрія, гідрологічні та мікрокліматичні умови, вторинні утворення, охоронний статус, доступ до порожнини, використання об'єкта, спортивні та тактико-технічні умови тощо.

Роботу можна виконати як у текстовій, так і в табличній формі.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Проаналізувати заходи зі спелеотуризму для учнівської та студентської молоді Полтавщини, які проводить Комунальний заклад «Полтавський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Полтавської обласної ради», назвати та стисло охарактеризувати поширені форми підготовки юних спелеотуристів у позашкільній освіті.

Рекомендовані джерела:

1. Спелеологія // Комунальний заклад «Полтавський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Полтавської обласної ради»: офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://poltavatourcenter.pl.ua/speleolohiia-tags.html>

Методичні зауваги:

Майже три десятиліття Полтавщина є одним із активних осередків спелеотуризму. Він розвивається, зокрема, у гуртках «Спелеологія» Комунального закладу «Полтавський обласний центр національно-патріотичного виховання, туризму і краєзнавства учнівської молоді Полтавської обласної ради», які працюють у Полтаві та Котельві.

Аналіз контенту офіційного сайту КЗ «ПОЦНПВТКУМПОР» дає змогу скласти уявлення про різноманітні форми підготовки учнівської та студентської молоді зі спелеологічного туризму: походи, практичні заняття, змагання тощо.

Практичне заняття № 10

Тема: Повітряні види активного туризму

Мета: Вивчити особливості повітряних видів активного туризму, з'ясувати стан та перспективи розвитку повітряних видів активного туризму в Україні загалом та на Полтавщині зокрема.

Обладнання: література за темою, картографічний матеріал, мультимедійна презентація.

Питання для обговорення

1. Екзотичні види активного туризму, труднощі з їхньою класифікацією.
2. Повітряні (аеродинамічні) види як вияв неklasичного розуміння активного туризму.
3. Регіони України, перспективні для розвитку повітряних видів активного туризму.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Розкрити сутність банджі-джампінгу, роуп-джампінгу, вінгсьюту, дельтапланеризму, параглайдингу (парапланеризму), парашутизму в контексті визначення поняття «активний туризм» та зробити висновок про виправданість чи невивиправданість віднесення кожного з них до видів активного туризму.

Рекомендовані джерела:

1. Колотуха О. В. Словник спортивного туризму та активної рекреації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://geohub.org.ua/tourism>
2. Мангушев Д. В., Соколова В. В., Тимків Н. Я. Перспективи розвитку екстремального туризму в Україні // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2016. – Т. 21, вип. 5. – С. 32-36.
3. Машкова О. В., Богадьорова В. С. Види екстремального туризму // Науковий вісник Херсонського державного університету. Географічні науки. – Херсон, 2014. – Вип. 1. – С. 89-94.
4. Паньків Н., Дрозд Н. Тенденції розвитку екстремального туризму в Україні // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – Хмельницький, 2022. – № 6, т. 1. – С. 130-145.

Методичні зауваги:

Для виконання завдання варто дати визначення як перелічених видів, так і активного туризму, а потім підсумувати, чи відповідає кожен із цих видів сутності

активного туризму.

Оскільки у працях, присвячених активному туризму, трапляються різні підходи до його тлумачення, важливо зазначити, які публікації були використані.

Завдання 2. Дати характеристику стану та перспективам розвитку повітряних видів активного туризму в Україні.

Рекомендовані джерела:

1. Бут Т. В. Визначення проблем та перспектив розвитку екстремального туризму в Україні // Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку. – 2019. – № 1. – С. 18-30.

2. Мангушев Д. В., Соколова В. В., Тимків Н. Я. Перспективи розвитку екстремального туризму в Україні // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2016. – Т. 21, вип. 5. – С. 32-36.

3. Паньків Н., Дрозд Н. Тенденції розвитку екстремального туризму в Україні // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – Хмельницький, 2022. – № 6, т. 1. – С. 130-145.

4. Роговець В. В., Зігунов В. М. Стан екстремального туризму в Україні // Стан і перспективи сучасного туризму: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю (29 листопада 2017, м. Суми). – Суми, 2017. – С. 264-270.

Методичні зауваги:

Відповідь має стосуватися лише тих видів, стосовно яких у відповіді на перше завдання зроблено висновок про їхню належність до активного туризму.

Під час виконання завдання доречним буде застосувати метод порівняльного аналізу для того, щоб продемонструвати відмінності між розвитком повітряних видів активного туризму в регіонах України, в Україні та за кордоном.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Охарактеризувати потенціал Полтавської області щодо перспектив розвитку різних повітряних видів активного туризму.

Рекомендовані джерела:

1. Бут Т. В. Визначення проблем та перспектив розвитку екстремального туризму в Україні // Менеджмент та підприємництво: тренди розвитку. – 2019. – № 1. – С. 18-30.

2. Карпенко Н. М., Логвин М. М., Шуканова А. А. Розвиток туризму у Полтавській області: сучасні тенденції та їх актуалізація // Інтелект XXI. – 2020. – № 4. – С. 22-27.

3. Мангушев Д. В., Соколова В. В., Тимків Н. Я. Перспективи розвитку екстремального туризму в Україні // Вісник Одеського національного університету. Серія: Економіка. – 2016. – Т. 21, вип. 5. – С. 32-36.

4. Паньків Н., Дрозд Н. Тенденції розвитку екстремального туризму в Україні // Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки. – Хмельницький, 2022. – № 6, т. 1. – С. 130-145.

5. Роговець В. В., Зігунов В. М. Стан екстремального туризму в Україні // Стан і перспективи сучасного туризму: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю (29 листопада 2017, м. Суми). – Суми, 2017. – С. 264-270.

6. Шамара І. М., Гапоненко Г. І., Левіна М. О. Проблеми та перспективи розвитку туристичного ринку Полтавської області // Вісник ХНУ імені В. Н. Каразіна. Серія «Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм». – 2020. – Вип. 12. – С. 252-260.

Методичні зауваги:

Під час виконання завдання варто насамперед звернути увагу на ресурси, яких потребує той чи інший повітряний вид активного туризму, та наявність чи відсутність цих ресурсів на Полтавщині. Доречним також буде аналіз робіт, у яких фахівці окреслили провідні напрями розвитку туризму для Полтавщини. З огляду на це, для оптимального виконання завдання потрібно буде опрацювати не одне, а кілька джерел інформації.

Практичне заняття № 11

Тема: Змагання з активного туризму

Мета: Закріпити та поглибити знання про види змагань з активного туризму, нормативну базу організації та проведення туристських змагань.

Обладнання: література та нормативні документи за темою, мультимедійна презентація.

Питання для обговорення

1. Види змагань із активного туризму.
2. Нормативна база організації та проведення туристських змагань. Правила спортивних змагань зі спортивного туризму, Технічні регламенти проведення спортивних змагань зі спортивного туризму.
3. Спортивний туризм у Єдиній спортивній класифікації України з неолімпійських видів спорту.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Порівняти види спортивного туризму, проведення змагань із яких передбачене чинними Правилами спортивних змагань зі спортивного туризму, та види спортивного туризму, включені до Кваліфікаційних норм та вимог Єдиної спортивної класифікації України з неолімпійських видів спорту.

Рекомендовані джерела:

1. Наказ Міністерства молоді та спорту України від 24.04.2014 № 1305 «Про затвердження Кваліфікаційних норм та вимог Єдиної спортивної класифікації України з неолімпійських видів спорту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0497-14#n4995>
2. Правила спортивних змагань зі спортивного туризму. – Б.м, 2021. – С. 3.

Методичні зауваги:

Спортивний туризм із плином часу розвивається. Тому в нових Правилах спортивних змагань зі спортивного туризму (2021 р.) на перспективу розширено перелік видів, із яких можливе проведення змагань, порівняно з Правилами змагань зі спортивного туризму 2008 р. та додатком 88 «Спортивний туризм» Кваліфікаційних норм та вимог Єдиної спортивної класифікації України з неолімпійських видів спорту в редакції 2016 р.

Завдання можна виконати як у текстовій, так і в табличній формі.

Завдання 2. Пояснити, в чому полягає різниця між Правилами спортивних змагань зі спортивного туризму та Технічними регламентами проведення спортивних змагань зі спортивного туризму.

Рекомендовані джерела:

1. Правила спортивних змагань зі спортивного туризму. – Б.м, 2021. – 60 с.
2. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція вітрильна»). – Б.м., 2021. – 8 с.
3. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція водна»). – Б.м., 2021. – 10 с.
4. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція гірська»). – Б.м., 2021. – 188 с.
5. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція пішохідна»). – Б.м., 2021. – 59 с.

Методичні зауваги:

Правила спортивних змагань зі спортивного туризму як загальний, рамковий документ, не в змозі відобразити усі специфічні особливості різних видів спортивного туризму. Тому описи особливостей організації та проведення змагань, обладнання та способи подолання дистанцій за групами спортивних дисциплін для кожного виду спортивного туризму виведені в окремі документи – Технічні регламенти.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Порівняти туристські вузли, використання яких передбачене Технічними регламентами проведення спортивних змагань зі спортивного туризму, групи спортивних дисциплін – «дистанція гірська» та «дистанція пішохідна».

Рекомендовані джерела:

1. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція гірська»). – Б.м., 2021. – С. 156-159.

2. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція пішохідна»). – Б.м., 2021. – С. 54-59.

Методичні зауваги:

Найчастіше на туристських змаганнях вправляються у в'язанні вузлів, передбачених Технічним регламентом проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція пішохідна»). У ньому наведено найбільш чіткий перелік вузлів, який складається з 16 одиниць. Однак так відбувається не тому, що в спортивному туризмі не використовують інших вузлів (ми привертали до цього увагу під час виконання завдання 2 практичної роботи № 4), а тому, що пішохідний туризм є найпоширенішим.

Завдання можна виконати як у текстовій, так і в табличній формі.

Практичне заняття № 12

Тема: Змагання з активного туризму

Мета: Закріпити та поглибити знання про форми змагань зі спортивного туризму, нормативну базу організації та проведення туристських змагань, організацію суддівства змагань зі спортивного туризму.

Обладнання: література та нормативні документи за темою, мультимедійна презентація.

Питання для обговорення

1. Підходи до класифікації спортивних змагань зі спортивного туризму (на прикладі пішохідного туризму).

2. Документи щодо організації та проведення туристських змагань. Програма змагань, положення про змагання, умови проведення змагань.

3. Організація суддівства спортивних змагань зі спортивного туризму.

Завдання для практичної роботи

Завдання 1. Охарактеризувати особливості:

- а) різних форм туристських змагань: зліт, кубок, чемпіонат;
- б) дистанцій змагань із техніки пішохідного туризму: «Смуга перешкод», «Крос-похід»;
- в) типів змагань за видом залікових результатів: особисті, особисто-командні, командні.

Рекомендовані джерела:

1. Грабовський Ю. А., Скалій О. В., Скалій Т. В. Спортивний туризм : навч. посібник. – Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2008. – С. 114-115.
2. Палатний І. А. Спортивний туризм: змагання туристів-пішохідників : навч.-метод. посіб. – Переяслав-Хмельницький : СПД Кузьмичова Р. Ю., 2010. – С. 106, 110.
3. Правила спортивних змагань зі спортивного туризму. – Б.м, 2021. – С. 24.
4. Рудев І. М. Активний туризм : конспект лекцій. – К.: НУХТ, 2020. – С. 87-88.
5. Технічний регламент проведення спортивних змагань зі спортивного туризму (група спортивних дисциплін – «дистанція пішохідна»). – Б.м., 2021. – С. 5.

Методичні зауваги:

Залежно від різних критеріїв (особливості організації, протяжність дистанції, рівень складності, взаємодія спортсменів, види залікових результатів тощо) виділяють різні форми, типи, дистанції туристських змагань. Завдання побудоване на прикладах насамперед пішохідного туризму як наймасовішого виду спортивного туризму.

Для оптимального виконання завдання необхідно опрацювати кілька рекомендованих джерел.

Завдання для самостійної роботи

Завдання 1. Назвати типовий склад суддівської колегії змагань із техніки спортивного туризму, перелічити функції окремих членів головної суддівської колегії.

Рекомендовані джерела:

1. Правила спортивних змагань зі спортивного туризму. – Б.м, 2021. – С. 43-58.
2. Рудев І. М. Активний туризм : конспект лекцій. – К. : НУХТ, 2020. – С. 102-103.

Методичні зауваги:

Під час виконання завдання важливо звернути увагу на відмінності між

поняттями «суддівська колегія» та «головна суддівська колегія»: вони чітко розрізняються у Правилах спортивних змагань зі спортивного туризму. Завдання можна виконати як у текстовій, так і в графічній формі (приклад виконання у вигляді схеми наведено у курсі лекцій І. М. Рудева).

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

Створити мультимедійну презентацію на тему «Види активного туризму» (за вибором студента).

Методичні зауваги:

Презентація має розкривати сутність, особливості та характерні риси обраного виду активного туризму. Доцільним буде охарактеризувати поширення (просторову диференціацію) виду, його ресурсну базу, специфіку спорядження тощо.

Під час виконання завдання слід мати на увазі, що існують різні підходи до класифікації видів активного туризму. Найбільш усталеною є класифікація у спортивному туризмі, яка базується на видах спортивного туризму, що включені до Єдиної спортивної класифікації України (пішохідний, гірський, лижний, водний, велосипедний, спелео, вітрильний, авто- та мототуризм).

Разом із тим, низкою авторів відзначено, що сформованими видами активного туризму є також гірськолижний, водомоторний, кінний та низка інших, які не включені до ЄСКУ (такий підхід використано, наприклад, у навчальному посібнику Ю. А. Грабовського, О. В. Скалія, Т. В. Скалій «Спортивний туризм»).

З огляду на вищезазначене, наприкінці презентації, присвяченої обраному виду активного туризму, варто зазначити основні використані джерела інформації.

Орієнтовна кількість слайдів – 20-30.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Сума балів, накопичених студентом у процесі вивчення навчальної дисципліни	Рівень досягнення студентом запланованих результатів навчання з навчальної дисципліни
90-100	Високий рівень теоретичних і практичних знань та вмінь із незначними недоліками, які не мають принципового значення. На високому рівні знає понятійно-термінологічний апарат, вичерпно пояснює особливості видів активного туризму, дає оцінку їхнього розвитку в різних регіонах України. Демонструє готовність професійно виконувати завдання в невизначених та екстремальних ситуаціях. Виявляє проблемні ситуації та пропонує шляхи їх розв'язання, демонструє знання із техніки

